

Τζέημς Τζούς - Επικίνδυνη γραφή

ΤΟΥ
**Β.Δ.
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ,**
ομότιμου καθηγητή
Πανεπιστημίου
Θεσσαλίας

Στη σειρά Μικρή βιβλιοθήκη της γραφής των εκδόσεων Πατάκη, κυκλοφόρησε πριν από λίγους μήνες το βιβλίο με τίτλο Τζέημς Τζούς Επικίνδυνη γραφή - σκέψεις για τη ζωή, την τέχνη, τη λογοτεχνία, με Ανθολόγηση και Επιμέλεια του Φεντερίκο Σαμπατίνι και μετάφραση Άννας Παπασταύρου (Αθήνα 2020, σελ. 245). Είναι ουσιαστικά μια πλήρης και καταληπτή εισαγωγή στο έργο (λογοτεχνικό, κριτικό, δοκιμαϊκό κ.ά.) του διάσημου Ιρλανδού συγγραφέα του 20ού αιώνα Τζέημς Τζούς (1882-1940). Ανήκει στα βιβλία εκείνα που βοηθούν τον αναγνώστη να ανεβεί σιγά σιγά τη σκάλα κατανόησης του συγγραφέα και του έργου του. Ο Τζέημς Τζούς είναι μια εξαιρετική περίπτωση στην παγκόσμια γραμματολογία τόσο για τη ζωή του, όσο και για το σύνολο του έργου του. Γεννημένος στο Δουβλίνο σπούδασε αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά, λογοτεχνία, δημοσίευσε κριτικές βιβλίων και το 1904 εξέδωσε το πρώτο βιβλίο του με τίτλο «Το πορτρέτο του καλλιτέχνη». Εγκατέλειψε τον γενέθλιο τόπο και εγκαταστάθηκε (για 15 χρόνια) στην Τερζέστη, μετά Ρώμη, Ζυρίχη, Παρίσι κ.α. Όπως ο ίδιος γράφει για τον λόγο της φυγής του: «Δεν θα υπηρέτησω αυτό στο οποίο δεν πιστεύω πια, είτε αυτό λέγεται σπίτι μου, πατρίδα μου ή Εκκλησία

μου». 13 Ιανουαρίου 1940 πεθαίνει πρόωρα, στα 58 του χρόνια, αφήνοντας πίσω τη σύζυγό του Νόρα Μπάρνακλ με τα δυο παιδιά του, τον Τζόρτζιο και τη Λουσία. Το δημοφιλέστερο έργο του είναι Ο Οδυσσέας, με χρόνο γραφής 1914-1921, πλημμυρισμένο με αναφορές στη λογοτεχνία, τη φιλοσοφία, τη μυθολογία, τον αρχαιοελληνικό κόσμο (Οδύσσεια κ.ά.). Εδώ συναντούμε όλες τις τεχνικές της μυθιστοριογραφίας, τον εσωτερικό μονόλογο, τους χαρακτήρες, το πολλαπλό ύφος αφήγησης κ.ά. Με το τελευταίο του έργο το Finnegans Wake (Το ξύπνημα του Φίννεγκαν), Work in Progress (1923-1939), με την περίπλοκη γλώσσα και τις πολυσημες αναφορές του αναδεικνύει τον πλούτο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο Φεντερίκο Σαμπατίνι, καθηγητής λογοτεχνίας στο Τορίνο, στο βιβλίο Επικίνδυνη Γραφή, αναλύει συνοπτικά, αλλά εύληπτα το έργο του Τζούς στην Εισαγωγή του (σελ. 9-56). Ακολούθως ανθολογεί κείμενα από το έργο του Τζούς σε δύο μέρη. Το Μέρος Πρώτο (Το έργο τέχνης) αναφέρεται στα θέματα: Τι είναι τέχνη; Αισθητική και «φανέρωση», Η διαδικασία της γραφής ή Γραφή «σε εξέλιξη», Στιλ γραφής, Φαντασία και έμπνευση, Γλώσσα/Γλώσσες, Εκδότες και κριτικοί. Στο Μέρος Δεύτερο (Ο καλλιτέχνης-συγγραφέας) ανθολογούνται αποσπάσματα για Το πορτρέτο του καλλιτέχνη-συγγραφέα κατά τον Τζούς, Αυτοπορτρέτο του καλλιτέχνη

Τζούς, Πορτρέτο του κριτικού Τζούς. Κρίνω σκόπιμο, για το κέρδος του αναγνώστη, να παραθέσω ορισμένες απόψεις του διάσημου συγγραφέα, όπως ανθολογούνται στο βιβλίο Επικίνδυνη Γραφή: -Να ζεις, να σφάλεις, να πέφτεις, να θριαμβεύεις, να αναδημιουργείς ζωή από τη ζωή (σ. 59). -Η πνευματική επιθυμία επιδιώκει την αλήθεια... η αισθητική επιθυμία λαχταράει την ομορφιά... (σ. 82). -Το σημαντικό δεν είναι αυτό που γράφουμε, αλλά το πώς γράφουμε... Με άλλα λόγια πρέπει να γράφουμε επικινδύνως (σ. 989). -(Το βιβλίο) είναι σαν ένα βουνό στο οποίο σκάβω σήραγγες προς κάθε κατεύθυνση, όμως δεν ξέρω τι θα βρω (σ. 101). -...συνέθετε τις αράδες του όχι λέξη προς λέξη, αλλά γράμμα προς γράμμα (σ. 103). -Στόχος κάθε έργου τέχνης είναι να μεταφέρει συγκίνηση, το ταλέντο είναι το χάρισμα να μεταβιβάζεις αυτή τη συγκίνηση (σ. 114). -...και ο σύγχρονος συγγραφέας ενδιαφέρεται ασύγκριτα περισσότερο για τον δυνητικό κόσμο παρ' ό,τι για τον πραγματικό... (σ. 118). -Εμπειρία είναι η κατάβαση στον Άδη, και ο Οδυσσέας είναι αυτή η κατάβαση, γιατί δεν μπορούμε να μείνουμε για πάντα έφηβοι. Ο Οδυσσέας είναι ο άνθρωπος της εμπειρίας (σ. 122). -Κάθε λέξη έχει πολύ μεγάλο βάθος (σ. 143). -Ο ποιητής γεννιέται, δεν γίνεται (Poeta nascitur, non fit). -Το ποίημα γίνεται, δεν γεννιέται (Poema fit, non nascitur) (σ. 169). -Σκοπός του συγγραφέα είναι να περιγράψει τη ζωή της εποχής του... (σ. 179).

